

Commentarii Tres in Universam Aristotelis Philosophiam

Commentarius Tertius In Libros De Coelo; De Generatione Et Corruptione;
De Anima; Et Metaphysicam Aristotelis

Crespin, François

Brvxellæ, 1652

V. An Partes integrales animæ vegetativæ sint heterogeneæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95375](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95375)

nam, quæ in omni accretione manet.

D V B I V M V.

An Partes integrales animæ vegetativæ sint heterogeneæ?

ANte Resolutionem
xxxvi. Sensus dubii est, an partes animæ informantis materiæ partes instructas accidentibus diversæ speciei, ut v. g. ossa, carnem, oculos &c. sint diversæ rationis, sic nempe ut pars animæ, quæ de facto oculum informat, æquè connaturaliter potuisset aurem informare, quæ cor, pedem, & sic de aliis, ita ut illa, quæ oculum informat sit quodammodo oculus, quæ pedem, pes quodammodo, &c. Dubium de anima rationali non procedit ut patet, quia partes integrales non habet; sed de vegetativa tantum & vegetativa ac sensitiva simul; extendi tamen ad unionem animæ rationalis potest, ut confideranti patebit. Hoc autem præmissis, sit

R E S O L U T I O.

xxxvii. **D**ico contra Suarem, Rubium, Pereiram, Murciam, Hurtadum (qui decipitur quando dicit suam sententiam esse apud recentiores communem) Comptonum (qui dicit hanc sententiam semper sibi visam probabiliorē.) Animæ vegetativæ tantum, & vegetativæ ac sensitivæ simul, sunt virtualiter tantum heterogeneæ; ita Gregorius in 2um dist. 26. & 27. Cajet. lib. 2. de Anima q. 1. Capreolus in 2um dist. 15. Bannez, Soncinas, Conimb. Atriaga, Oviedus, & nuperrimè Fromondus lib. 1. de Anima cap. 5. art. 10. ubi sic habet: *Sententia hæc est veterum Thomistarum, Scotistarum, Nominalium, & plurimorum recentiorum, eorum præsertim, qui in intentione qualitatum gradus Hurtadi & Suarezii heterogeneos rejiciunt.*

xxxviii. Probatur, anima constans partibus homogeneis apta est informare partes materiæ instructas diversæ speciei accidentibus; sed non est ratio dicendi, quod partes integrales animæ vegetativæ, sint heterogeneæ; nisi quia informant partes materiæ instructas diversæ speciei accidentibus, ergo, &c. Probatur major 1°, idem specie subjectum secundum omnes suas partes integrales aptum est informari diversis specie accidentibus, ut eadem anima quinque sensibus & eorum actibus, intelligentione, volitione, &c. & eadem specie anima secundum omnes suas partes integrales apta est informare diversas partes materiæ instructas diversæ speciei accidentibus. Probatur major 2°. Anima arboris existens in trunco, ramis, frondibus, fructibus constat partibus homogeneis; Sed hæc sunt partes materiæ instructæ diversis accidentibus, ergo, &c. Probatur assumptum; Quia alioqui anima trunci & ramorum deberet producere animas diversæ speciei in frondibus & fructibus; si verò posset producere animas diversæ speciei aptas informare partes materiæ instructas diversæ speciei accidentibus, non est cur per se illas partes materiæ informare non possit; quia non est major perfectio in informando has partes materiæ, quàm sit in producendo illas animas.

xxxix. Confirmatur, Diversitas organizationis & accidentium in diversis partibus corporis, nequidem exigit plures partes animæ formaliter, sed virtualiter tantum, ut patet in corpore humano, respectu animæ rationalis; Ergo multò minùs exigit plures partes animæ formaliter heterogeneas, sed tantum virtualiter.

xl. Respondet P. Comptonus de anima Disp. 4. Dub. 1. Saltem in homine esse unionem constantem partibus heterogeneis. 2° peculiarem esse rationem de anima rationali; Cum enim constet (inquit) eam esse indivisibilem, & debeat in variis partibus exercere varias functiones, debet etiam in variis partibus habere diversas dispositiones ad eas functiones aptas. Deinde anima rationalis & omnis forma indivisibilis petit determinatè habere has omnes dispositiones, licet non in eadem parte, & consequenter omnes illæ dispositiones disponunt ad illam formam determinatè: at si partes distinguantur, & sint homogeneæ, nulla habet dispositiones adequatas, quas postulat. Si enim singulæ partes postulant omnes dispositiones, & nulla habeat omnes, nulla habet dispositiones quas postulat. Sed

xli. Contra 1um est, eadem anima secundum te potest terminare unionem tot partibus heterogeneam, quidni & alia tot dispositiones heterogeneas informare poterit? Deinde materia prima potest illas dispositiones diversissimas secundum partes homogeneas ut subjectum terminare, quidni & Anima secundum partes homogeneas poterit illas ut actus terminare: materia enim non magis est indivisibilis, quàm anima materialis, ut patet.

xlii. Contra 2um etiam est, quod materia prima debeat exercere varias per diversas sui partes formarum & dispositionum receptiones haud secus quàm anima rationalis varias in diversis materiæ partibus functiones; illa tamen non ideo est indivisibilis aut heterogenea, vel ipsis adversariis factentibus. Deinde Responsio ista aperte facit contra suum auctorem; si enim una anima indivisibilis possit in diversis materiæ partibus diversas habere dispositiones, aptas ad varias functiones suas, quidni & anima in plures partes divisibilis?

xliii. Contra tertium denique est, quod anima rationalis, & omnis forma indivisibilis, non petat determinatè habere has omnes dispositiones; licet non introducat in materiam nisi sint, & illi introducendæ proportionatæ sint; ignis enim non comburit sine prævia ad passum approximatione, & tamen approximationem non exigit. Ratio autè est, quia, dum materia disponitur, forma nondum est.

xliv. Obijcies tamen 1°, debet dari ratio, cur lapidis & ignis habeant alia accidentia, mas & femina habeant diversa organa, cur hæc in Ovi partis ova ponat, & mas non; cur vacca lactet & non bos; sed alia ratio dari non potest; quàm quia forma est heterogenea, ergo, &c.

xlv. Respondeo 1°, retorquendo argumentum in materiam primam, debet dari ratio cur materia lapidis & materia ignis recipiant alia accidentia, &c.

xlvi. Respondeo 2°, negando minorem; ratio enim est, quod causa illorum conformatrix & productiva sit in efficiendo virtualiter heterogenea, sive productiva effectuum diversæ rationis, quod clarè patet in viro & femina; hæc enim habet ubera & alia organa, quæ vir non habet, id tamen in ipsis refundi non potest in formam formaliter heterogeneam sed in causam conformatricem refundi debet.

xlvii. Instabis ex P. Poncio hic, intelligibile non est, quomodo forma ejusdem rationis possit ex se naturaliter principiare, in subjecto ejusdem rationis, accidentia diversæ rationis; ergo, &c.

xlviii. Respondeo 1°, retorquendo argumentum, per illius conversionem: intelligibile non est, quomodo materia ejusdem rationis possit ex se naturaliter subiectare, ad formam ejusdem rationis, accidentia

accidentia diversæ rationis, quod tamen in homine, velit, nolit, admittere debet.

XLIX. Respondeo 2º, negando assumptum; id enim tam facile intelligitur, quàm quòd anima rationalis secum ejusdem rationis in seipsa producat diversæ rationis accidentia, & idem ferè ipse admittit in forma corporeitatis.

L. Urgebis ex eodem: si forma substantialis, oculi, carnis, ossis, &c. sit unius & ejusdem speciei; formæ ignis & lapidis erunt etiam ejusdem speciei; nam quòd spectent ad idem, vel diversum suppositum, nihil prorsus ad rem, quia diversitas suppositorum, non facit diversitatem specificam; Ergo, &c.

XLI. Responderet aliquis 1º, illud argumentum nimium probare, videlicet, animam rationalem non posse esse formam unam supra formas partiales oculi, carnis, ossis, &c. Sed hæc solutio non satisfacit, quia dici potest id specialiter formæ spirituali convenire, à qua ad formas ignis & lapidis corporeas nulla potest esse sequela; unde animam spiritualement esse talem formam omnes fatentur; unam verò dari formam materialem, quæ simul sit ignis & lapidis, nullus.

LII. Responderet aliquis 2º, quòd spectent ad diversa supposita, facere, ut non procurent mutuum bonum & mutuas dispositiones, quas procurare debent, si ad idem spectent.

LIII. Sed contra est, quòd sic materiæ diversorum suppositorum ignis & lapidis deberent esse diversæ speciei; quia quòd spectent ad diversa supposita, facit, ut non procurent mutuum bonum, & mutuas dispositiones, quas procurare debent, si ad idem spectent: cur enim minus illæ, quàm formæ? si enim materia dividatur, partes divisæ non minus sunt duæ materiæ, quàm formæ ignis & lapidis, sint duæ formæ totales. Quare aliter

LIV. Respondeo negando sequelam; est enim disparitas, non quidem in eo, quòd illæ formæ sint diversorum suppositorum; sed in eo, quòd forma ignis sit informativa materiæ istis, & non aliis accidentibus instructæ, & sic de forma lapidis; forma verò oculi informativa materiæ istis & simul aliis accidentibus ut carnis, ossis, &c. instructæ, ad quod tantum requiritur ut una forma sit perfectior aliâ, eo sensu quo adversarii fateri coguntur rationalem esse perfectiorem suâ animâ materiali constante partibus heterogeneis: si enim per experientiam vel aliter probare possent dari formam unam, quæ informare possit materiam ignis, lapidis, &c. à seipsa localiter divisam, eodem modo crederem utriusque formam esse homogeneâ, nec ullus id negare posset; unde item diversitas suppositorum planè impertinens est ad diversitatem specificam formarum.

LV. Super-urgebis: si partes animæ informantes carnem, oculum & ossa, sint ejusdem speciei, non erit ratio cur potius hæc pars educatur ex oculo, quàm quælibet alia, aut quàm ex carne; sed hoc est absurdum, ergo, &c.

LVI. Respondent omnes ferè uno ore, hic ad Deum necessariò recurrendum, & petunt cur inter duas partes homogenei luminis v. g. hæc potius pars, quàm alia ex hac parte materiæ educatur? item, quòd idem est, cur ex duabus partibus homogeneis animæ duos oculos informantibus, una dextrum, alia sinistrum informet? numquid pro hac determinatione ad Deum recurrendum est? Sed

LVII. Contra, jam sæpius dixi, id non esse Philosophicum, meq; potius oppositum amplexurum,

quàm in purè naturalibus, ubi res aliter explicari potest, ad Deum recurrerem: Vnde ab illis peto, cur inter lumen & calorem v. g. lumen potius, quàm calor ex hac parte materiæ educatur?

LVIII. Respondebunt, quia agens luminosum adit, & non calidum. Proportionaliter sibi respondeant, inter duas partes luminis homogenei hanc potius partem, quàm aliam, ex hac parte materiæ educi, quia agens luminosum ex se determinatum est ad hanc partem potius quàm ad aliam ex hac parte materiæ sibi magis quàm alia applicatæ educendam. Vnde ad secundum

LIX. Iterum peto cur hæc anima, Leonis v. g. potius, quàm alia, hoc corpus organicum informet?

IX. Respondere debent (dato quòd Deus non determinet ad individuum, quod lib. 2. Phys. Disp. 7. probavimus) agens creatum esse ex se determinatum ad illam in his circumstantiis, & non ad aliam, producendam. Proportionaliter sibi respondeant; quia agens creatum est ex se determinatum ad producendum in his circumstantiis ex duabus partibus homogeneis animæ duos oculos informantibus, unam in dextro, aliam in sinistro: illæ enim ex se determinationes sese mutuò necessariò sequuntur; quia, vel illæ duæ partes simul producantur, vel successivè? si simul, agens illud determinatum est illam producere cum tali situ, sicuti determinatum est illas producere extensas, sive cum extensione locali, ut patet: si successivè, ex se determinatum est ad producendam hanc vel has prius quàm illas. Quare aliter

LXI. Respondeo id provenire ex determinatione ipsius producentis formam: cum enim ex dictis in Physica creatura determinet ad individuum & seipsa determinata sit ad certam seriem effectuum tali vel tali ordine producendorum, consequenter etiam determinata erit, ut ex illa parte subjecti, hanc potius partem formæ educat, quàm aliam.

LXII. Adde, quòd hoc argumentum æquè præmat adversarios nostros, qui ideo heterogeneitatem admittunt. Quia inter partes heterogeneas multæ sunt homogeneæ, de quibus queritur, cur potius hæc, quàm illa de hac parte subjecti educatur.

LXIII. Objicies 2º, si in materiam oculi introducatur dispositiones carnis, & fiat caro, numquid poterit oculus se reducere ad pristinum statum; sed hoc fit, quia pars animæ heterogenea perit: ergo, &c.

LXIV. Resp. negando minorem; quia, ut patet, in oculo hominis, nulla perit pars heterogenea animæ; id igitur fit, quia perierit dispositiones aliquæ à sola virtute in utero vi conformatrice producibiles.

LXV. Objicies 3º, Oculi bovis & Leonis differunt specie per diversas specie animas: ergo oculus & cor bovis specie quoque differunt per diversas specie animas. Probatur consequentia, quia oculus bovis, & Leonis temperie, & cæteris accidentibus naturalibus similiores sunt, quàm oculus & cor ejusdem bovis: ergo, &c.

LXVI. Respondeo distinguendo assumptum, oculus bovis, & oculus Leonis, quæ oculus specie differunt, nego assumptum: quæ oculus animatus substantialiter specie differunt, concedo assumptum. Ergo oculus & cor bovis, quæ oculus & cor animatione specie differunt, nego consequentiam: hujus Rationem dat D. Fromondus de Animalib. 1. cap. 5º. quia oculus bovis & cor bovis harmonicà quadam proportionem quâ sub eadem anima devinciuntur & colligantur, magis inter se concordant quàm oculi

oculi bovis & leonis. Sed

LXVII. Contra est, quod oculus Petri & cor Pauli, sive oculus bovis A. & cor bovis B. sint ejusdem speciei cum oculo & corde ejusdem Petri, sive cum oculo & corde ejusdem bovis; harmonicam tamen istam proportionem non dicunt, quâ sub eodem colliguntur. Deinde oculus bovis & cor leonis magis differunt, quàm oculus bovis & oculus leonis; sed hi speciei differunt, ergo & à fortiori isti.

LXVIII. Respondebit negando consequentiam, quia propter harmonicam proportionem ad ejusdem speciei formam, magis concordant inter se: sed revera hinc gravia sequuntur absurda, ut animam rationalem & corpus propter harmonicam proportionem ad idem totum, minùs inter se distingui, quàm duas animas bovis: item oculum, cor, & ventrem Petri, minùs inter se distingui, quàm quatuor

oculos Petri & Pauli inter se; quia in istis est harmonica proportio ad Petrum, in his non. Quæ sunt valde absurda. Neque pro ipso facit S. Thomas de Spiritu creat. q. 1. art. 4. *Caro mea cum carne tua magis convenit secundum rationem speciei, quàm caro mea cum osse meo; sed secundum analogiam ad totum, est e converso; nam caro mea & os meum possunt ordinari ad unum totum constituendum, non autem caro mea & caro tua; Quia ratione hujus analogiæ non mutat S. Thomas distinctionem specificam, uti D. Fromondus mutare debet per suam harmonicam proportionem, ut argumento satisfaciatur.*

LXIX. Ratio igitur alia est, quod cor & oculi ejusdem bovis eadem animam informativam cordis & oculi informantur, non ita oculi bovis & leonis; quia non datur anima una informativa oculorum bovis & leonis, ut suppono, & fatentur omnes,

DISPUTATIO QUINTA

De Anima Sensitiva.

I. **D**E Anima Sensitiva, ejusdem potentiis, & operationibus, pro exigentia vix tractari potest: nihil enim mirabilius fabrica organorum & varietate operationum animæ sensitivæ, nihilque scire homini delectabilius & utilius. Quia tamè pleraque ad Medicos spectant, ne videamur ultra metâ saltare, illa hic tantum discutimus, quæ sunt magis Physica. Quare, sit

D V B I V M I.

Quid Anima Sensitiva; & an in brutis quibusdam sit rationalis?

II. **D** Ari animam sensitivam omnes fatentur, & experientia docet; an autem in nonnullis brutis anima sensitiva sit rationalis, dubium est, quod hic movetur. Sed ante illius Resolutionem

III. Suppono 1°, *rationalis* sive potius *rationari*, esse movere se propter rationem mediæ & finis inter duo extrema apprehensam, ab uno ad aliud per consequentiam intermediam progrediendo, sic nempe ut ratiocinans cognoscat bonitatem consequentiæ, & sciat quare actionem suam exerceat.

IV. Suppono 2°, de fide esse bruta animantia non cognoscere honestum ut honestum, sive quatenus conforme est regulis à Legislatore libero præscriptis; illud enim omnino convincit Psal. 31. *Nolite fieri sicut equus & mulus, quibus non est intellectus; id est, cognitio honesti ut honesti, alioqui, cum cognitio ista ordinetur ad electionem, hæc consequenter brutis concedi deberet, uti & paradus, vel infernus, quæ sunt hæretica.*

V. Suppono 3°, motum per ratiocinationem prout opponitur motui per naturæ instinctum, debere esse actum liberum prout opponitur necessario; quia uti omne necessarium ut opponitur libero, est instigante naturâ, ita & per naturæ instigationem sive instinctum: unde cum dicitur bruta non moveri per ratiocinationem, sed instigari sive moveri per naturæ instinctum, in rigore idem est, ac si diceretur bruta non ratiocinari ad electionem, sed ad actus necessarios; juxta illud D. Thomæ 1.2. q. 6. art. 2. in corpore. *Perfectam igitur cognitionem finis sequitur voluntarium secundum rationem perfectam, prout scilicet apprehensio finis, aliquis potest deliberans de fine, & de his, quæ sunt ad finem, moveri in finem, vel non moveri. Imperfectam autem cognitionem finis sequitur*

voluntarium secundum rationem imperfectam. Prout scilicet apprehendens finem non deliberat, sed subito movetur in ipsum. Unde soli rationali naturæ competit voluntarium secundum rationem perfectam; sed secundum rationem imperfectam competit etiam brutis.

VI. Suppono 4°, ratiocinari ut opponitur instigari, stare pro ratiocinari liberè; nam ratiocinari necessarium prout opponitur ratiocinari liberè est quoddam instigari; quia, ut patet, illud est ex natura instigante & actus naturæ, &c. prout opponitur voluntati, sive principio libero. His suppositis, sit

R E S O L U T I O I.

VII. **D** Ico 1°, anima sensitiva est principium sensationum, tam externarum, ut visionis, auditionis, &c. quàm internarum, ut imaginationis, timoris, &c. Hæc Resolutio per se patet.

R E S O L U T I O II.

VIII. **D** Ico 2°, in nullis brutis est anima sensitiva liberè rationalis, sive potius nulla bruta liberè ratiocinantur. Est de fide, & extra omnem controversiam.

R E S O L U T I O III.

IX. **D** Ico 3°, in nullis brutis est anima sensitiva rationalis simpliciter, sive potius, nulla bruta sunt simpliciter rationalia.

X. Probatur ex Psal. 31. supra citato, *Nolite fieri sicut equus & mulus, quibus non est intellectus*; igitur nec potentia ratiocinativa simpliciter: 2. Pet. 2. *irrationalia pecora, &c.*

XI. Confirmatur: quia per rationale simpliciter omnes intelligunt rationale, ut homo, Angelus, Deus, &c. Hæreticum autem est facere bruta ut sic rationalia, imò, ut ait Chrysostomus hom. 4. in Acta: *Per Philosophos enim hoc semper egit Diabolus, ut ostenderet nostrum genus nihil à brutis differre, quando nonnulli in opinionem tam absurdam venerunt, ut animalia rationis expertia, dixerint rationalia esse, & animas nostras in musas, canes, & animalia bruta transmutare.* Ergo, &c.

R E S O L U T I O IV.

XII. **D** Ico 4°, in variis brutis est anima sensitiva, sive potius multa bruta necessario, ex instinctu naturæ & secundum quid ratiocinantur: ita Avicenna lib. 6. natural. p. 4. cap. 2°. Gabrieli in 1um. dist. 3. Niphus in Metaph. l. 1. Disp. 7. Iavellus q. 8. Conimb. 3. de Anima. Arriaga Phyl. Disp. 8. l. 7. ex aliis Plutarchus,